

هۆکاره گانی زیادبوونه وهی جموجۆله گانی داعش

08-08-2022

نووسه ره گان

ئه عیاد تۆفان

کورته : دوا جموجۆله گانی داعش و مه ترسییه گانی ریکخراوه تیرۆستییه که له سه ره هه ریمی کوردستان و عێراق

لە ماوەى رابردوودا جموجۆلى داعش لە عىراق زىادى كردوووتەو و ئەمەش جارێكى دىكە، سەرئەجەكانى بۆ سەر ئەو رىكخراوە راکىشايەو. هەرچەند عىراق لە رۆژى 9 دىسەمبەرى 2017 دا دەرکردنى "داعش" و سەپاندنى كۆنترۆلى تەواوى بەسەر سەرئەجەم خاكى و ئاتەكەيدا بە درېژايى سنوورى سوورياسەو راکەياندبوو، بەلام شانە خەوتووەكانى سەر بەو رىكخراوەكە كۆتاييان پى نەهات و لە دواى ئەو راکەياندى سەرئەجەوتەش، داعش توانيووتە چەندىن ئۆپراسيۆنى گىرنگ لە هەرئەجەم كوردستان، عىراق و سوورياسە ئەنجامدات.

چالاکبۆنەو دەعش

لە راستيدا عىراق تاوەكو ئىستان نەيتوانيوە كۆتايى بە داعش بەيئىت. تەنيا لەو كاتەو دەي كە بەغدا سەرئەجەوتنى بەسەر داعش راکەياندى، ئەو رىكخراوە زياتر لە 3 هەزار ئۆپەراسيۆنى ئەنجامداو كە بەشێكى زۆريان فراوان و ستراتىژى بوون! تەنيا لە مانگى تەموزى رابردووشدا، ئەو رىكخراوە توانيووتى 26 ئۆپەراسيۆن لە عىراق ئەنجامدات. 8 يان لە باكوورى بەغدا، 4 لە موسل، 5 لە دىالە، 5 لە كەرکوك، 3 لە سەلاحەددىن و 1 ييش لە بابل بوو.

داعش چەقەستووى سياسى لە عىراق بە دەرفەت زانيو بۆ چالاککردنەو دەي خۆى. ئەو دەپەوتى لەرێگەى كۆتەو دەي، بۆ جەماوەر و خەلكەكانى سەلمىئىت كە هيشتا كارايە و تواناي ماو. ئەمەش يارمەتيدەر دەيئىت بۆ رىكخراوەكە تاوەكو تواناكانى خۆى لە رێگەى ميدايو پيشانيدات و بەكارى بەيئىت. لەماوەى سالى رابردوودا، داعش توانيووتە بە چەرى هيرش بکاتە سەر ناوچەكانى نىوان سىگۆشەى باشوورى كەرکوك، سەلاحەددىن و دىالە.

داعشى ئىستا بە بەراورد بە داعشى سالى رابردوودا

لە رابردوودا ئۆپەراسيۆنەكانى داعش لەسەر ئاستى و ئات بوو. بەلام ئىستا ئۆپەراسيۆنەكانى ئەو رىكخراوە بەسەر وىلايەتەكاندا دابەشكران كە برىتىن لە وىلايەتى موسل، ئەنبار، سەلاحەددىن و دىجەلە. ئەمەش واىكردووە كارەكانى رىكخراوەكە ناناوئەندى بىت. بۆ نموونە ئىستا والى يان خۆدى تيرۆرستەكە، ناوچە، شىواز و كاتى هيرشەكانى دياريدەكات. ئەويش لە كاتىكدا بە سەر رابردوودا كارەكانيان زياتر ناوئەندى بوون و، دەبوايە پيش هەموو شتىك، رەزامەندى «والى» وەرگيردرايە. ئىستا بەبى رەزامەندى «والى» ئۆپەراسيۆن دەكرىت و ئەمەش فراوانىيەكى لە جۆرى كۆتەو دەي داعش دروستكردوو. ئىستا داعش تواناي داگرکردنى گوندىك، قەزا يان پارىزگايەكى نىيە، بەلام رىكخراوەكە هيشتا تواناي ئەنجامدانى ئۆپەراسيۆنى فراوان و هيرشکردنە سەر پۆلىسى فیدرالى هەيە. دوايىن هيرشيشيان لەسەر پۆلىسى فیدرالى بوو لە ناوچەى مەتبىجە لە رۆژەلانى پارىزگاي سەلاحەددىن. لە ئەنجامى ئەو هيرشەشدا 6 پۆلىس گيانيان لەدەستدا و چەندىن كەسى دىكەش برىندار بوون.

تاوەكو ئىستا تەنيا ميرهەكانى داعش كۆزراون و سەركردايەتتەيەكانى دىكەى رىكخراوەكە نەكرانەتە ئامانج. مردنى ميريش لەناو داعشدا كارىگەرى لەسەر كارەكانى رىكخراوەكە نابىت، چونكە پيش ناستنى ئەو ميره كۆزراوە ميرىكى دىكەى بۆ دەستنيشان دەكرىت.

تاكىكە نوپىكانى داعش چىن؟

لە دواى لە دەستدانى تواناي مروى و پىداويستىيە سەربازىيەكان، داعش گەراپەو پىگەى سەرەتايى دامەزراندنى خۆى. ئەمەش واىكرد داعش شىوازى كۆتەو دەي بگۆرپىت. ئىستا زياتر فۆكەس دەخاتە سەر تيرۆرکردن، چاندنى بۆمب لەسەر رىگا و ئۆتۆمبىلەكان، ئۆپەراسيۆنى كوشتن بە قەناس، هيرشکردنە سەر ئەو خالانەى پشكىن كە لە بەكدييەو دەورن، دانانى خالى پشكىنى ساختە لەسەر رىگەى نىوان شارەكان و تەقەکردنى ناراستەو خۆ لەرێگەى هاوئەن. ئەم شىوازە ناناوئەندى و لۆكالىيە دەبىتە هۆكارى زيادبوونى هيرشەكانى داعش بۆ سەر عىراق و هەرئەجەم كوردستان. ئەمانەش هەر وەك چۆن نىچىرفان بارزانى، سەرۆكى هەرئەجەم كوردستان ئامازەى پى كى، پىويستى بە "هەماهەنگى زياتر لە نىوان سوپاي عىراق و پيشمەرگە و پالىشتى هاوپەيمانى نۆدەوئەتى هەيە" بۆ ئەو دەي بەرپەرچ بەرئەو.

بڼه‌ستى سياسى و جموجوڼى داعش

دامه‌زراوه‌ى سهربازى عىراقى به هم‌موو به‌شه‌كانيه‌وه، ته‌نانه‌ت به پوډيسى فيدرال‌يشه‌وه سهر به حيزب و لايه‌نه سياسيه‌كانن. ته‌نانه‌ت هيچ دامه‌زراوه‌يه‌كى ته‌منى نييه له عىراقدا كه فه‌رمان ته‌نيا له يه‌ك لايه‌ن وه‌ربگرښت. هه‌روه‌ها دامه‌زراوه سهربازيه‌كانيش هه‌ر وه‌ك پوښته سياسيه‌كان له‌سهر پيگه‌اته‌كان به‌شكراوه. جگه له‌مه‌ش چه‌ندين هيڙى ديكه هه‌ن فه‌رمان له ده‌ره‌وه‌ى عىراقه‌وه وه‌رده‌گرن. بوڼه ته‌و دامه‌زراوه‌يه له‌ژېر هه‌مان كاريگه‌رى ده‌بښت كه له‌سهر ته‌و حيزب و كه‌سايه‌تبه سياسيه‌كانه هه‌يه.

هه‌ر دابه‌شبوونځك يان ټالوزيه‌كى حيزبى و سياسى ره‌نگدانه‌وه‌ى ته‌واوى له‌سهر كارى دامه‌زراوه سهربازيه‌كانى عىراق ده‌بښت. بڼجگه له‌وه، له‌م كاتانه‌دا دامه‌زراوه سهربازيه‌كانى عىراق چه‌ندين ټه‌ركى ديكه‌يان پېسپېردراوه كه ده‌توانښت سهرنجيان له‌سهر شه‌رى دڙى داعش كه‌مبكاته‌وه. وه‌ك پاريزگارى له داموده‌زگاکان، پاراستنى خوښاندهران و رووبه‌روبوونه‌وه‌ى ميليشياکان.

كوټايى

چالاکبوونه‌وه‌ى داعش له عىراق كاريگه‌ريه‌كى به‌هيڙ و راسته‌وخوڼى له‌سهر سه‌قامگيرى و ټاسايشى ولات ده‌بښت. ټه‌مه‌ش له داهاتوودا ده‌بښته ريگړ بوڼه‌رده‌وامبوونى پړوژه‌كانى وه‌ره‌ره‌ينان له عىراق و هه‌ريمى كوردستان. هه‌روه‌ها ټه‌م چالاکبوونه‌وه‌يه‌ى داعش دلته‌راوكيه‌كى زورى بوڼه‌دانيشتوانى عىراق دروستكردووه‌و پيوسته جارېكى ديكه سهرنجه‌كانى بخړينه‌وه سهر .